

Hedersrelaterat våld

En kvalitativ studie om kvinnojourers arbete,
tolkning och förståelse av hedersrelaterat våld

Ajshe Ismaili och Ella Abdalla

Vetenskapligt arbete 15hp

Halmstad 2017-08-15

Hedersrelaterat våld

En kvalitativ studie om kvinnojourers arbete, tolkning och
förståelse av hedersrelaterat våld

Ajshe Ismaili
Ella Abdalla

2017-08-15

Akademien för hälsa och välfärd
Organisering och ledning av arbete och välfärd
Kandidatuppsats i Socialt arbete, 15 hp

Handledare: Sara Högdin
Examinator: P-O Börnfelt

Ajshe Ismaili & Ella Abdalla

Sammanfattning

Hedersrelaterat våld och förtryck handlar om att begränsa flickors och kvinnors frihet genom att kontrollera deras sexualitet. Hedersrelaterat våld (förkortas till HRV) utövas av familjen, släkten och/eller kollektivet som en konsekvens för att straffa kvinnors olydnad, samt upprätta familjens heder och värna om familjens sociala rykte.

Denna studie syftar till att öka kunskapen om hur kvinnojourer bemöter kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld. Med att bemöta menar vi hur kvinnojourerna arbetar, tolkar och förstår problematiken. Denna uppsats bygger på fem kvalitativa semistrukturerade intervjuer med olika jourkvinnor. Studiens data analyserades genom en tematisk analys där vi sökte efter mönster för att skapa olika teman och subteman.

Kvinnojourernas verksamhet är vanligtvis ideella organisationer, som är en del av det civila samhället. Jourkvinnorna har således ingen särskild metod som verksamheterna utgår ifrån i arbetet med HRV eftersom de gör individuella bedömningar. Jourkvinnorna arbetar främst med att få kvinnan att glömma det hon blivit utsatt för genom stöd och individanpassad hjälp, medan socialtjänsten arbetar med att förena kvinnan med sin familj. En av jourkvinnorna antydde att problematiken berodde på den patriarkala makten som män har över kvinnor. Resterande jourkvinnor tolkade HRV utifrån en hederskultur där värderingar och normer är olika beroende på den drabbades ursprungsland, by och familjära förhållanden.

Slutsatsen i denna studie, utifrån jourkvinnornas svar och de teoretiska perspektiven, är att hedersrelaterat våld och förtryck är kopplat till det kulturella perspektivet enligt fyra respondenter, och en respondent tolkade HRV utifrån ett patriarkalt perspektiv.

Slutsatsen är att köns- och det kulturella perspektivet inte är så åtskilda som tidigare forskning har visat, för att förstå HRV kombineras perspektiven med varandra.

Nyckelord: Socialt arbete, heder, hedersrelaterat våld, kvinnojour.

Honor-related violence

- A qualitative study of how women's shelter works, interpreters and understands honor-related violence

Ajshe Ismaili & Ella Abdalla

Summary

Honor-related violence and oppression is about limiting the freedom of girls and women by controlling their sexuality. Honor-related violence (shortened to HRV) is exercised by the family, the relative and / or the collective as a consequence to punish women's disobedience, establish the family's honor and to protect the family's social reputation. This study aims to investigating how the shelter treat the women exposed to honor-related violence. By treat, we mean how the shelter works, interprets and understands the problem.

This essay is based on five qualitative semi structured interviews with different shelter women. The study data was analyzed by a thematic analysis where patterns were searched for creating different themes and subthemes.

The shelter women are usually an idealistic organization that is part of the civil society. The shelter women, therefore, have no particular method that is based on HRV's work because they make individual assessments. The shelter women work primarily to help the individual while they feel that the social service tries to reconcile the woman with her family. One of the shelter women suggested that the problem was due to the patriarchal power that men have over women. The remaining shelter women interpreted HRV based on a culture of honor, where values and norms differ according to the victims origin country, village and family conditions. The conclusion that was made in this study based on the shelter women's answers and the theoretical perspective is that honor-related violence and oppression are linked to the cultural perspective of four respondents, and an interpreted HRV as a patriarchal perspective. The conclusion is that gender and cultural perspectives are not as separate as previous research has shown, in order to understand HRV, the perspectives are combined with each other.

Keywords: Social work, honor, honor-related violence, women`s shelter.

Förord

Uppsatsen har vi skrivit tillsammans och har därmed haft lika mycket påverkan för genomgången av uppsatsen.

Vi vill rikta ett varmt tack till våra respondenter från samtliga kvinnojourer för att de ställde upp på intervju och delade med sig av sina kunskaper och sina erfarenheter. Ni är fundamentet till vår uppsats och utan er hade det inte varit möjligt att genomföra den.

Vi vill även rikta ett stort tack till vår handledare, Sara Högdin, som under arbetets gång har varit till hjälp genom att ge oss inspiration och bidra med värdefulla synpunkter.

Högskolan i Halmstad 2017-07-04

Ajshe Ismaili & Ella Abdalla

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte.....	2
1.2 Frågeställningar.....	2
1.3 Avgränsning.....	2
1.4 Studiens relevans för socialt arbete.....	2
2. Bakgrund	3
3. Tidigare studier	6
3.1 Mannens heder och ära.....	6
3.2 Kollektivets patriarkala makt.....	6
3.3 "Män har heder, kvinnor har skam".....	8
4. Teoretiska perspektiv	8
4.1 Kulturella perspektivet.....	8
4.2 Könsperspektivet.....	10
4.3 Intersektionella perspektivet.....	10
5. Metod	11
5.1 Vetenskapsteoretiska perspektiv och utgångspunkter.....	12
5.2 Urval, tillvägagångssätt och datainsamlingsmetod.....	12
5.3 Analysmetod.....	13
5.4 Etiska överväganden.....	14
5.5 Metoddiskussion.....	16
6. Resultat och analys	18
6.1 Kvinnojourens verksamhet.....	18
6.2 Det direkta arbetet med utsatta kvinnor.....	20
6.2.1 Socialtjänstens arbete.....	20
6.2.2 Kvinnojourens arbete.....	23
6.3 Tolkning och förståelse av HRV.....	26
6.3.1 Det patriarkala perspektivet.....	26
6.3.2 Det kulturella perspektivet.....	27
7. Diskussion	29
7.1 Slutsats.....	32
7.2 Förslag till fortsatt forskning.....	32
8. Referenser	
9. Bilagor	
Bilaga 1: Informationsbrev	
Bilaga 2: Intervjuguide Kvinnojouren	

1. Inledning

Varje år mördas omkring 5000 kvinnor och flickor världen över på grund av att de har brutit mot hedersrelaterade normer (Wikström & Ghazinour, 2010). I slutet på 90-talet mördades tre flickor, Fadime, Sara och Pela, av manliga släktingar i Sverige. Offentliga debatter om problematiken uppstod efter det, där hedern lyftes fram som ett motiv till brotten (Wikan, 2003). Efter denna koppling började man arbeta med hedersutsatta som en målgrupp inom det sociala arbetet (Eldén, 2003).

FN definierar heder som en del av en traditionell familjeideologi, vilket styr kvinnors sexualitet och familjeroll. Att vara otrogen, ha samlag före äktenskap eller umgås med "fel" personer innebär att man bryter mot dem traditionella handlingarna som familjeideologin bygger på (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2010).

I socialt arbete finns osäkerhet kring hur hedersrelaterat våld och förtryck (HRV) skall definieras, vilket har orsakat att många forskare definierar begreppet på olika sätt (Länsstyrelsen Östergötland, u.å.). I denna studie har vi utgått från regeringens definition av HRV.

"Regeringens definition av hedersrelaterat våld och förtryck, är att det liksom mäns våld mot kvinnor generellt, har sin grund i kulturella föreställningar om kön, makt och sexualitet. I hederstänkandet står föreställningar om oskuld och kyskhets i fokus och familjens rykte och anseende ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Kontrollen kan sträcka sig från begränsningar i vardagen till hot, våld och ibland även dödligt våld " (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2010)

Skillnaden på hedersrelaterat våld och hedersrelaterat mord är att familjen eller släkten utsätter exempelvis kvinnan för våld medan hedersrelaterat mord är när familjen eller släkten mördar kvinnan i hederns namn (Nationalencyklopedin, u.å.).

Efter dem tre första uppmärksammade morderna i Sverige på Fadime, Sara och Pela ansåg den svenska regeringen att man behövde förstärka lagarna gällande hedersrelaterat våld och förtryck för att skydda dem utsatta kvinnornas rättigheter (Hellgren & Hobson, 2008).

Politiker nämner misslyckande att skydda unga kvinnor från sina patriarkala familjer, som ett förräderi mot dem unga kvinnorna genom att inte ta dem på allvar (Carbin, 2014). Den svenska regeringen vill att samhället ska vidta åtgärder vid tecken på att en kvinna riskerar att bli utsatt för HRV (Björktomta, 2005).

Denna studie kan bidra till ökad kunskap kring kvinnojourers arbete med hedersproblematik eftersom det saknas tidigare forskning kring detta område, vilket framkom vid eftersökningar innan studien sattes igång. Vi inriktade oss på kvinnojourers perspektiv utav problematiken, då vi sedan tidigare vet om att heders utsatta kvinnor hänvisas till kvinnojourer utav socialtjänsten, samt på egen hand vänder sig dit i sökandet på hjälp.

Studien är relevant för oss, då vi kommer att arbeta med sociala problem i framtiden, vilket innebär att vi kan komma att få kontakt med människor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

1.1 Syfte

Syftet med studien är att öka kunskapen kring kvinnojourers arbete med kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld, samt hur jourkvinnorna tolkar och förstår problematiken hedersrelaterat våld och förtryck.

1.2 Frågeställningar

1. Hur arbetar jourkvinnorna med hedersrelaterat våld och förtryck samt hur upplever de socialtjänstens stöd gällande problematiken?
2. Hur tolkar och förstår jourkvinnorna hedersrelaterat våld och förtryck?

1.3 Avgränsning

Människor som utsätts för HRV har möjlighet att vända sig till tjejjourer, kvinnojourer, socialtjänsten och andra stödverksamheter. Dock avgränsas denna studie endast till kvinnojourers perspektiv.

1.4 Studiens relevans för socialt arbete

Enligt socialtjänstlagen (5kap 11§ SOL) ska socialnämnden särskilt beakta kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller övergrepp, samt erbjuda dessa kvinnor stöd och hjälp. Kommunerna använder sig av ideella kvinnojourer för att uppfylla sitt ansvar gentemot dem våldsutsatta kvinnorna. Kvinnojourerna får sina uppdrag av socialnämnden och utför sina uppdrag utifrån socialnämndens beslut. Idag är 70 % av kvinnojourerna ideella organisationer och därmed är de beroende av myndigheter och andra organisationer för att klara verksamheten ekonomiskt (Lag 2007:225, SOU 2006:65, Prop. 2006/07:38, SOSFS, 2009:22 & Johansson, 2001).

Kvinnojourerna arbetar med all slags våld och förtryck av kvinnor så som sexualiserat våld, misshandel, våldtäkt, incest, kvinnor som utsätts för tvångsäktenskap, barnäktenskap och könsstympling (Nationalencyklopedin, u.å.).

Under 2014 fick tjejjourer och kvinnojourer omkring 13 miljoner kronor från svenska staten, nästan det dubbla jämfört med år 2013, på grund av att kvinnovåldet ökat men även för att det uppmärksammats mer (Socialstyrelsen, 2014).

Kvinnojourerna kan bland annat erbjuda skyddat boende, stödsamtal, rådgivning och stöd vid kontakt med andra myndigheter. Kvinnojourer kan därmed betraktas utföra en del av det sociala arbetet, eftersom de arbetar med utsatta människor (Johansson, 2001). Hedersrelaterat våld och förtryck är ett aktuellt socialt problem vilket kommunala och ideella organisationer arbetar med.

2. Bakgrund

Det finns ingen pålitlig statistik som visar antalet hedersbrott som begås i Sverige.

Socialdemokraten Veronica Lindholm (u.å.), beskriver det på följande sätt:

”Hedersrelaterat våld i stort är svårt att mäta då man antar att mörkertalet är väldigt stort. Regionala studier på olika håll i landet pekar dock på att mellan 3-7% av ungdomar i gymnasiet lever med hedersrelaterade begränsningar.”

Svensk lagstiftning tar ställning till våld och övergrepp men inget knyts an direkt till hedersrelaterat våld eller mord. När man ska döma HRV fall utgår man ifrån Lagen med förbud mot könsstympling av kvinnor, Brottsbalkens straffrättsliga och civilrättsliga bestämmelser eller Skyddet mot tvångsäktenskap eller barnäktenskap. Det finns även bestämmelser i Socialtjänstlagen som man kan utgå ifrån när man dömer HRV fall, dessutom Istanbulkonventionen i Europarådet som följer konventioner om mäns våld mot kvinnor som Sverige undertecknade i maj 2014 (Länsstyrelsen, u.å.).

Kvinnojouren är en del av det civila samhället som definieras som en arena, skild från staten, marknaden och familjen där människor organiserar sig och agerar tillsammans i gemensamma intressen (Bauböck, 1996). Det civila samhället består av frivilliga organisationer (Prop. 2009/10:55), det vill säga att det bygger på frivilligt in- och utträde. En frivillig organisation ska bygga på en samvaro av erfarenheter oberoende av klass, kön och etnisk bakgrund. Ekonomiska resurser är något man får konkurrera om inom det civila samhället (Schlytter &

Kanakura, 2006). Kvinno- och tjejjourer är en del av det civila samhället som riskerar nedläggning på grund av en osäker finansiering. Att jourerna får tillgång till organisationsbidrag är en viktig del för att säkerställa deras roll som röstbärare eftersom de har en stor kunskap om målgruppens situation och behov. Det civila samhället kan genom dessa organisationsbidrag erbjuda stöd till personer för att förbättra deras levnadsvillkor samt skapa förutsättningar för en god hälsa. Statsbidrag utdelas i form av ekonomiska medel till organisationer för att bistå deras informations- och opinionsbildning samt förebyggande, socialt stödjande och hälsofrämjande arbete (SUO, 2016 & Förordning 2011: 1062).

Socialtjänstlagen skärptes den 1 juli 2007 i syfte att tydliggöra kommunens ansvar gällande stöd och hjälp till brottsoffer (5kap. 11 § socialtjänstlagen). Detta innebär att kommunen särskilt ska beakta att våldutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld får det stöd och hjälpe de behöver. Det är alltså kommunernas ansvar att detta tillämpas men trots det så får kvinnojourerna söka till sig bidrag från andra aktörer för att klara verksamheten ekonomiskt (Ohlsson m fl., 2013).

Yvonne Sjöblom (2002) har i sin doktorsavhandling skrivit om problematiken ur socialtjänstens perspektiv. Socialtjänsten arbetar med problematiken utifrån familism. Med familism menas att socialtjänsten arbetar utifrån en idé om att hålla ihop familjen på bekostnad av exempelvis dotterns säkerhet. De los Reyes (2003) menar att utsatta flickor och kvinnors situation missförstås, missbedöms och prioriteras bort av socialtjänsten, eftersom de arbetar enligt ett lösningsinriktat familjeperspektiv som innebär att man löser problemet inom och tillsammans med familjen. Schlytter och Lindell (2008) förklarar att socialhandläggarnas familistiska arbetsätt visar sig medföra stora risker för dem som utsätts för hedersrelaterat våld. Enligt sistnämnda författarna kan detta bero på osäkerhet gällande hedersproblematik hos handläggarna.

För att arbeta inom det civila samhällets organisationer krävs ingen kunskap kring rättsregler eftersom anställda inte behöver arbeta utifrån dem, utan bör arbeta utifrån emotionella plan. Detta innebär att de anställda inom det civila samhällets organisationer är fria och inte begränsade utav rättsregler att utveckla nya metoder (Aronsson & Smedler, 1985). Till skillnad från det civila samhället, begränsas offentliga verksamheter gällande utvecklingen av nya metoder då de är beroende av rättsregler samt av hierarkiska organisationsstrukturer (Wijkström, 2004). Fördelen med det civila samhället är att man bemöter dem utsatta på ett

annat sätt oberoende av samhällets värderingar och normer (Schlytter, Rexvid, Celepli & Nasih, 2011).

Flera kvinnojourer i Sverige är organiserade via ROKS som står för *Riksorganisationen för kvinno- och tjejjourer som bildades 1984*. ROKS är en feministisk och kvinnoseparatistisk organisation vilket innebär att endast tjejer och kvinnor kan vara medlemmar. ROKS organiserar 100 kvinno- och tjejjourer i Sverige, där 70 % av dem är kvinnojourer och resterande är tjejjourer. Kvinnojouren arbetar med att stötta våldsutsatta kvinnor genom att erbjuda skydd, rådgivning, samtal - och stödkontakt. Kvinnojouren hjälper de utsatta vid besök och kontakt med myndigheter, exempelvis socialtjänst, polis, domstol samt kontakt med advokat. Vid behov hjälper de HRV- utsatta med att ansöka om skyddad identitet hos Skatteverket (Skatteverket, u.å.). Syftet med kvinnojourens arbete är att motverka kvinnors underordning i samhället. Visionen är att skapa social jämlikhet mellan könen.

Kvinnjourerna arbetar således med hedersrelaterat våld och förtryck (Marinovic, 2013).

Hedersrelaterat våld och förtryck kan drabba alla, dock tar kvinnojourer endast emot kvinnor som är över 18 år eftersom andra förutsättningar gäller för barn under 18 år (Skatteverket, u.å.). Enligt Socialtjänstlagens 1kap 2§3 st. anses alla under 18 år vara barn (SFS 2001:453).

Regeringen satsade 200 miljoner år 2003-2007 för att förebygga och bekämpa HRV. Detta gjordes för att öka kunskapen om problematiken i bland annat skolan, där man arbetar mot HRV genom att upplysa om normer och värderingar som gäller för könsrelationer i Sverige (Gruber, 2011). Regeringen ville även öka medvetenheten gällande utvecklingen av dem skyddade boendena på kvinnojouren. Regeringen fortsätter årligen att bidra med en viss summa till alla kvinnojourer i Sverige. Regeringens bidrag prioriteras i första hand till att investera i dem skyddade boenden eftersom dessa ses som en fristad för kvinnor som utsätts för mäns våld (Wikström & Ghazinour, 2010). Skyddade boenden är ett sätt att skydda offren från HRV. Kunskapen om säkerhetsrisker och nödvändiga säkerhetsföreskrifter har ökat med hjälp av dem statliga bidragen. Regeringens bidragssatsning ska även hjälpa yrkesverksam personal att specialisera sig och utforma rutiner för HRV, för att sedan kunna arbeta fram behandlingsplaner utifrån den myndigheten/organisation man arbetar på. Målet med behandlingsplanen kan bland annat vara att stödja utsatta kvinnor till att leva ett ”normalt” och självständigt liv efter placeringen på skyddat boende. Behandlingsplanen ska informera de yrkesverksamma över hur det fungerar med skyddad identitet för att inte riskera att de utsatta kvinnornas uppgifter röjs. Forskarna Wikström och Ghazinour (2010) menar att

undersökningar bör göras kring de långsiktiga effekterna av placering på skyddat boende. Vidare menar forskarna att i synnerhet till isoleringen som kvinnorna kan känna vid en sådan placering bör de omplaceras till egna boende så fort det är möjligt (Wikström & Ghazinour, 2010).

3. Tidigare studier

I detta avsnitt redovisas tidigare studier som har gjorts inom studiens forskningsområde. Avsnittet har främst ägnats åt att beskriva och förklara HRV. Forskning belyser olika faktorer som en förklaring till HRV. Vi vill redan nu upplysa om att det inte finns tidigare forskning om kvinnojourers arbete, vilket har inneburit att den delen inte har kunnat tas med i detta avsnitt.

3.1 Mannens heder och ära

Enligt Wikan (2009) är heder ett komplicerat begrepp kopplat till kulturella normer och värderingar. Hedersrelaterat våld och förtryck har sin grund i historien.

Heder och ära betyder att man har ett gott rykte. Mannens heder handlar om omgivningens respekt, som innebär att samhället ska tala gott om honom för att han ska få någon slags social status. Förstörs mannens rykte försvinner hans ära. För att mannen ska bevara sin heder måste han kontrollera kvinnorna i familjen. Förlorar mannen kontrollen finns risken att kvinnan förlorar respekten mot honom, då finns risken att hans riktlinjer och normer rubbas (Wikan, 2009).

3.2 Kollektivets patriarkala makt

Patriarkal makt är ett system som formar relationen mellan könen i en kollektivistisk struktur. Ett kollektiv utgörs av en grupp människor, familj eller släkt som följer värderingar och normer som kollektivets överhuvud styr. Överhuvud kan t.ex. vara pappa eller den äldsta mannen i släktingen. Överhuvudet har makt att styra och bestämma över de andra i kollektivet. Med detta menas att mannen är i topp och kvinnan längst ner likt en hierarkisk pyramid (Björktomta, 2005). Alla män från fadern och moderns sida står längst upp i hierarkin, under överhuvudet. Flickor ligger längst ner i hierarkin vilket innebär att de är den mest utsatta gruppen i sådana patriarkala familjestrukturer. Pojkarna i sådana familjer har makt över flickorna eftersom pojkarna manipuleras av fadern att kontrollera flickorna (Al Baldawi, 1998).

Kollektivet strävar efter att släkten ska dela gemensamma normer och värderingar som alla i

gruppen ska följa. Detta innebär att det finns förväntningar och krav på familjen och släkten som släktens överhuvud bestämmer och reglerar. Om någon i gruppen bryter mot kollektivets regler, riskerar de att bestraffas fysiskt eller psykiskt (Länsstyrelsen Östergötland u.å.). När överhuvudets underordnade känner att de inte kan kontrollera kvinnorna i familjen, meddelas överhuvudet som bestämmer en påföljd som till exempel att isolera kvinnorna eller tvinga dem att ingå i ett äktenskap, eller i värsta fall bli mördade (Alizadeh, Hylander & Törnkvist, 2011 & Wikström & Ghazinour, 2010). Hedersmord förklaras som uppsåtliga mord på kvinnor och flickor av manliga familjemedlemmar, där kvinnorna har förstört familjens rykte (Sev'er & Yurdakul, 2001).

Kollektivet kontrollerar de övriga underordnades handlingar vilket medför att de kan känna rädsla och en känsla av att tvingas vara andra till lags. Barn och unga som lever under ett sådant kollektiv som är styrt av släktens överhuvud har svårt att skapa en egen världsuppfattning eftersom de formas efter kollektivets regler (Länsstyrelsen Östergötland u.å.).

Andra kontrollområden och krav än kvinnans sexualitet kan vara att överhuvudet bestämmer vem kvinnan/flickan får umgås med, deras klädval, om de får flytta hemifrån utan att ha ingått äktenskap, sova hos vänner eller resa (Björktomta, 2012). Patriarkala män menar att våldsutövande gentemot flickor och kvinnor som brutit mot familjens regler, inte drabbar familjens rykte (Sev'er & Yurdakul, 2001).

En del av familjerna som har kommit och kommer till Sverige har en traditionell patriarkal familjestruktur där fadern i familjen har svårast att klara av förändringar som kan uppstå. Från att ha varit familjens överhuvud till att bli beroende av barnen språkmässigt. Han förlorar sin makt och familjeposition då han kan komma att bli arbetslös och leva på bidrag. Rädslan av att förlora sin gamla roll leder till att fadern håller hårdare om hemlandets traditioner och kultur (Björktomta, 2005). Männens våld mot de övriga i familjen kan öka i samband med den sociala isoleringen. Forskarna Fernbrant m.fl. (2013) menar att detta kan bero på förlusten av status samt att arbetslösheten leder till frustration eftersom männen känner sig misslyckade. Våldet kan även öka på grund av integrationen och för att familjen splittras då de börjar följa det nya samhällets normer och värderingar (Fernbrant, Essen, Östergren & Canor-Graae, 2013).

3.3 "Män har heder, kvinnor har skam"

Rykte är något som skapas av ens omgivning. Beroende på vart man bor kan ryktet ha olika betydelse. Gällande HRV är det oftast kvinnor som är offren och männen förövare. Om kvinnan inte följer kollektivets normer och värderingar har hon begått ett misstag som leder till våldsutövning gentemot henne. En kvinna som är oskuld anses komma ifrån en ordentlig familj med ett gott rykte. En kvinna som förlorat oskulden innan äktenskapet, riskerar att definieras som en "hora" och omgivningen kan då förtala om att fadern inte har lyckats uppfostra sin dotter (Björktomta, 2012). Därmed har omgivningen skapat ett dåligt rykte om kvinnan och familjen (Wikan, 2009). Därför bevakas hon av männen i familjen för att familjen inte ska drabbas av ett dåligt rykte.

En annan faktor som är förbjuden och som kopplas till kvinnans sexualitet i patriarkala familjer är förbudet att ha pojkvän eftersom ryktet kan förstöras (Björktomta, 2012). Andra bidragande faktorer som kan skapa ett dåligt rykte och skam för en patriarkal familj är till exempel om dottern besöker en nattklubb eller bär en kort kjol. Detta kan kopplas till att hon haft samlag innan äktenskap. Rädslan för sin bror, pappa eller farbror gör det omöjligt för många flickor att våga leva ett självständigt liv. Därför vågar de flesta inte gå över *gränsen* som familjen och omgivningen har satt (Eldén, 2001).

4. Teoretiska perspektiv

I denna studie utgår vi ifrån tre teoretiska perspektiv kring hedersrelaterat våld, det kulturella perspektivet, könsperspektivet och intersektionella perspektivet vilka presenteras nedan. Det är olika förklaringsmodeller om hur man kan tolka HRV (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2010). Beroende på författare eller forskare kan förklaringsmodellerna beskrivas olika men grunden i perspektiven är densamma oavsett forskare. Vi vill därför belysa att orsakerna bakom HRV inte är enhetliga eller lätta att förstå.

4.1 Kulturella perspektivet

Hedersproblematiken antas ha en kulturell förklaring enligt rättssociologen Schlytter (2004) där värderingar och normer är centrala. Hederskulturen härstammar ifrån Mellanöstern men har idag spridit sig över stora delar av världen. Dock tolkas den olika beroende på vart i världen man bor. Mäns och kvinnors rättigheter enligt lag skiljer sig beroende på land, vilket innebär att man tolkar kön olika.

Ojämligheterna mellan könen i vissa länder bidrar till att man har olika samhällliga normer och värderingar. För att skapa ett jämställt samhälle i länder där hederskulturer existerar, krävs det bland annat att män och kvinnor juridiskt får lika rättigheter och skyldigheter. Schlytter (2004) menar att det finns fler föreställningar som behöver förändras, mer än bara en lagändring för att få ett jämställt samhälle. Ett exempel sistnämnde författare lyfter, är att beroende på vilket land hedersbrottet begås i får man olika straff på grund av samhällets normer och värderingar.

Schlytter (2004) förklarar kultur som socialt, folkligt och nedärvt levnadsätt. Sverige ses idag som ett mångkulturellt samhälle enligt rättssociologen. Mångkulturen förstås som nationellt, religiöst, historiskt och etniskt med olika sociala vanor. Därför skiljer sig kulturen beroende på värderingar och normer. Ett exempel på detta är att det som är rätt i andras samhälle är kanske inte rätt i vårt. Individens handlingar kan vara ett exempel på hur man skapar en kultur som därmed skapar individens identitet (Schlytter, 2004). Några centrala faktorer i hederskulturen är kopplade till kvinnans respekt gentemot mannen, kvinnans sexualitet som innebär att hon måste bevara sin oskuld till bröllopsnatten, annars riskerar hon att vanhedra familjen.

Första hedersmordet i Sverige som fick en kulturell förklaring var mordet på Fadime som mördades på grund av att hon valde fel pojkvän samt för att hon talade i media och smutskastade fadern och familjen (Wikan, 2004). Fadime drog genom sin handling skam över hela sin familj som inte gick att dölja. För att återupprätta hedern ansåg hennes far att den enda lösningen var att mörda henne, i hederns namn. Enligt släktens och familjens perspektiv skulle Fadime, liksom alla andra kvinnor, leva efter hemlandets kulturella värderingar och normer. Förklaringen till faderns agerande var av kulturella skäl. Om fadern hade följt de kulturella normerna i Sverige hade han inte mördat Fadime. Dock levde han med den kulturen från hemlandet och agerade på det enda sättet han ansåg vara rätt, genom att mörda henne (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2010).

För att få en förståelse för familjer med hederskultur som kommer till Sverige måste man få en förståelse kring integrationen. Konflikter mellan den traditionella kulturen och den nya kulturen är en konsekvens som kan uppstå när man bosätter sig i ett nytt land. Synen på kvinnors uppfostran skiljer sig mellan svenska och utländska kulturer på grund av värderingar och normer (Björktomta, 2005).

4.2 Könsperspektivet

Könsperspektivet eller det feministiska perspektivet som det också kan kallas handlar om mäns patriarkala våld mot kvinnor och har samma bakomliggande faktorer som vid HRV. Forskare som använder könsperspektivet som en förklaring till HRV lägger mindre fokus på kulturella förklaringarna och mer fokus på könsvåldet.

Sociologerna Abdo och Mojab (2004) förklarar att den patriarkala makten inte har med fördomsfulla åsikter att göra utan med den historiska makten som män har mot kvinnor. Oavsett var i världen man kommer ifrån utövas våld mot kvinnor som ett medel att försöka kontrollera kvinnors sexualitet. På grund av sårad stolthet och en föreställning att mannen kan utöva makt mot kvinnan som han kontrollerar mördar han eller utövar våld mot henne (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2010).

För att förstå HRV påpekar Eldén (2003) att man måste koppla den feministiska förståelsen med kultur, kön och våld. Eldén definierar i sin avhandling begreppet hedersmord som könsvåld. Utifrån avhandlingen förklarar författaren att könsperspektivet handlar om männens överordning och kvinnans underordning. Enligt könsperspektivet uppfattas HRV i Sverige som en verklighet som inte är helt oberoende av kulturen. Oavsett nationalitet eller kultur kopplas våldet till kvinnors sexualitet. Dock anses kulturkrocken vara en del av HRV. Den största anledningen till att HRV sker i Sverige är att det riktas mot föreställningar om kön (Eldén, 2003).

Könsperspektivet kopplas med mannens känsla av stolthet som hänger samman med kvinnans beteende, därför utövar han makt genom våld eller mord. Hedersvåld kan uppstå till exempel, om kvinnan provocerar mannen genom att exempelvis gå ut med jobbet eller vistas ute med det motsatta könet. Därmed har hon ”*smutsat*” ner mannens heder. En skillnad mellan köns- och kulturella perspektiven enligt Eldén (2003) är att det kulturella perspektivet binds samman med den patriarkala makten som männen har och könsperspektivet med våldet mot kvinnor (Eldén, 2003).

4.3 Intersektionella perspektivet

Begreppet intersektionalitet betyder *genomskära* eller *genomkorsa*. De centrala kategorierna för detta perspektiv är kön, klass, sexualitet, etnicitet och rasism (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2010). Enligt Tina Mattson (2010) finns det olika feminister och maskuliniteter som skapas genom att kön, sexualitet, klass och etnicitet binds samman. Dessa fenomen kan

kopplas till olika klassideal och uppträdanden gällande vad som är *vanligt* eller *ovanligt* i samhället. Dessa fenomen är beroende av varandra och varierar beroende på situationen. Samspelet mellan dessa kategorier skapar ojämlikheter. För att tydliggöra detta perspektiv riktar sig Mattson (2010) in på hur kategorin kön samspelas med resterande kategorier. Föreställningar om hur en man eller en kvinna förväntas vara kan till exempel bero på vilken klass i samhället denna tillhör. Därför kan fenomenet kön se olika ut beroende på vilken kategori man utgår ifrån. Utgår man ifrån sexualitet handlar det oftast om normer och värderingar som personen bär på, utifrån den klassen man kommer ifrån. Detta innebär att människor lever på olika sätt, har olika värderingar och normer, olika villkor och möjligheter. Möjligheterna skiftar beroende på vilket kön man anser sig vara samt om man har en svensk bakgrund eller en utländsk bakgrund (Mattson, 2010).

Den etniska diskrimineringen har studerats för lite och det är detta som gör att kvinnor utsätts för diskriminering eftersom den ”*utsatta invandrargruppen*” blir bortglömd menar författaren De los Reyes (2003). En annan förklaring kan bero på att invandrargrupper lever efter andra värderingar och normer än det svenska samhället. Detta kan leda till att våldutsatta kvinnor stigmatiseras och exkluderas både i det svenska samhället men även i den familjära miljön. Hedersrelaterat våld och förtryck leder till att familjer med utländsk bakgrund och patriarkal syn betraktas som ”*de andra*” i det svenska samhället (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2010).

5. Metod

I detta avsnitt kommer metoden som har använts i studien att presenteras. Det som kommer att redogöras är val av metod, urval, tillvägagångssätt samt etik. Avsnittet kommer att avslutas med en diskussion kring metod.

5.1 Vetenskapsteoretiska perspektiv och utgångspunkter

Studien har gjorts genom en empirisk kvalitativ metod som grundar sig på erfarenheter från fem olika kvinnojourers verksamhet kring bemötandet av HRV. Den centrala vetenskapsteorin som ligger till grund för detta arbete är ett hermeneutiskt perspektiv. Enligt Bryman (2011) är detta ett synsätt som byggs upp genom tolkning eller förståelse av insamlad data. I det hermeneutiska perspektivet är tolkning och förståelse två centrala begrepp, därför ska vi genom tolkning skapa förståelse för våra respondenter, för att besvara studiens syfte. Forskaren ska vid tolkning av fenomenet undvika sina egna intentioner och förståelse då det

är respondentens åsikter som ska träda fram och inte forskarens egna tolkningar (Sohlberg & Sohlberg, 2013).

Hermeneutiken innehåller olika delmetoder bland annat ett induktivt perspektiv. Induktivt perspektiv innebär att tolkningen växer fram genom arbetets gång utifrån materialet som har samlats in från jourkvinnorna. En kvalitativ forskningsstrategi kopplas till ett induktivt förhållningssätt som innebär att man i studien lägger tonvikten på hur individen uppfattar, tolkar och ser på sin sociala verklighet (Bryman, 2011). Den induktiva processen innebär även att man arbetar utifrån data som har samlats för att därefter utveckla teorierna som ska leda till en generaliserad slutsats kring det berörda området. Datainsamlingen har varit en utgångspunkt för formulering av teori i vår studie (Watt- Boolsen, 2007).

5.2 Urval, tillvägagångssätt och datainsamling

Den vanligaste kvalitativa forskningsmetoden är målstyrda intervjuer (Bryman, 2011). Ett målstyrt urval innebär enligt Bryman (2011) att forskaren intervjuar relevanta personer utifrån studiens frågeställningar. Utifrån studiens syfte och frågeställningar ansåg vi att ett målstyrt urval var lämpligast eftersom den riktar sig till en specifik målgrupp (Bryman, 2011).

På ROKS hemsida fann vi kontaktuppgifter till 77 kvinnojourer i Sverige. Utifrån det höga antalet av verksamheter har vi valt att skicka ut förfrågningar genom e-post, då det skulle vara mer tidseffektivt än att ringa till dem 77 verksamheter. Vi skickade ut informationsbrevet (Bilaga 1) till samtliga med ett slutdatum för svar, om de ville medverka eller inte. Efter detta slutdatum läste vi igenom svaren som vi fick av kvinnojourerna. Majoriteten ville inte medverka på grund av hög arbetsbelastning men även på grund av otillräcklig kunskap kring ämnet. Utskicken av e-post gav ett resultat på tre respondenter som ville medverka. Eftersom bortfallet var högt valde vi att ringa till dem som inte svarade på vår förfrågan.

Genom att ringa fick vi ytterligare två respondenter som ville delta i studien. Sammanlagt fick vi ihop fem respondenter från olika kvinnojourer, vilket kändes tillräckligt för att genomföra vår studie. Respondenterna är kvinnor som har mellan 5-17 års erfarenhet i arbetet med kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Nästan alla jourkvinnor har en högskoleutbildning. För att bibehålla anonymitet har presentationen fått godkännas av respektive intervjuperson.

Kvinnjourerna som ville medverka fick själva välja ett datum för intervjun som skulle ske inom en bestämd tid. Alla jourkvinnorna valde att göra intervjuerna per telefon. Eftersom

kvinnjourerna låg runt om i landet ansåg vi att telefonintervjuer var mest genomförbart för denna studie. Denscombe (2009) lyfte fördelarna med telefonintervjun, då det är tidseffektivt och mer ekonomiskt än att åka runt i landet. Ovan nämnda författare påpekade även att respondenterna är lika ärliga vid en telefonintervju som vid personliga intervjuer. Nackdelen är att vid ett personligt möte kan intervjuaren läsa av kroppsspråket som kan ha en stor betydelse vid tolkning av respondentens svar, vilket intervjuaren missar vid telefonintervjuer. Vi har trots detta valt att genomföra telefonintervjuer då tidsbristen var överhängande. Intervjuerna som gjordes tog allt från 45 minuter till cirka en och en halv timme. Transkriberingen tog mellan 3-6 timmar per intervju. Resultatet av transkriberingen blev sammanlagt 30 sidor.

Den kvalitativa forskningsstrategin bygger på muntliga semistrukturerade intervjuer. Hedersrelaterat våld är studiens ämne, vilket är ett svårt ämne som innebär att intervjupersonen behöver förklara en del begrepp, men även att intervjuaren behöver ställa följdfrågor för att kunna få en djupare förståelse för ämnet samt för jourkvinnornas arbete. Därför har vi ställt öppna frågor om hedersrelaterat våld och svaren vi fick var öppna och betoningen låg på respondenterna som utvecklade sina synpunkter. Jourkvinnorna fick tala utförligt om ämnet och utveckla sina tankar om hedersrelaterat våld (Denscombe, 2009 & Bryman, 2011).

För att göra respondenterna bekväma och avslappnade började vi med att låta dem presentera sig själva och beskriva sitt arbetssätt. Därför valde vi att ha med temat *verksamheten* i vår intervjuguide (Bilaga 2). Intervjuerna avslutades genom att vi gav respondenterna en möjlighet att tillägga information som de tyckte var lämplig för studien.

Vi fick jourkvinnornas samtycke till att spela in intervjuerna på våra mobiltelefoner för att få deras exakta beskrivningar. Detta gjordes även för att underlätta transkriberingen. Fördelen med att spela in intervjuerna gav oss forskar en chans att få med all information som lätt kunde ha uteblivit om vi endast hade antecknat under intervjun (Denscombe, 2009).

5.3 Analysmetod

Studiens analys baseras på det insamlade materialet. Efter transkriberingen av det insamlade materialet bedömdes en tematisk analysmetod vara lämpligast att tillämpa eftersom Bryman (2011) talar om att tyngden i intervjuer ligger på vad som sägs och inte hur det sägs. En tematisk analys innebär att forskaren identifierar, analyserar och ämnar sig att hitta mönster i det insamlade materialet (Bryman, 2011). Efter att forskaren hittat mönster i det insamlade

materialet organiseras arbetet för att därefter beskriva dessa i detaljerade teman och subteman. Detta skall enligt Bryman (2011) leda till en bättre struktur.

Vi läste igenom transkriberingen noggrant flera gånger för att markera det som var betydelsefullt för att kunna besvara syftet och frågeställningar. Det som vi ansåg var mest betydelsefullt för studien klistrade vi in i ett nytt tomt dokument för att lättare hitta teman till det insamlade materialet. Därigenom fann vi tre olika teman som var betydelsefulla utifrån forskningsfrågan. Därefter fick vi läsa om det igen och det resulterade till många underteman, därför gick vi tillbaka och läste om materialet tills vi kunde bryta ner dem till färre subteman. Detta gav oss en bättre struktur på vårt insamlade material. De tre olika teman och dess subteman som ingick i arbetet valde vi att presentera i löpande text med inslag av direkta citat från våra respondenter. Denna analysform bidrog till identifiering och analysering som gjorde det lättare för oss att hitta mönster. Detta bidrog även till en bättre struktur för både oss som forskare samt för läsaren. Under respektive tema visas subteman.

Tema 1: Kvinnojourens verksamhet

Tema 2: Det direkta arbetet med utsatta kvinnor

- Socialtjänstens arbete
- Kvinnojourens arbete

Tema 3: Tolkning och förståelse av HRV

- Det patriarkala perspektivet
- Det kulturella perspektivet

5.4 Etiska överväganden

Då vi använt oss av semistrukturerade intervjuer i studien, har det varit viktigt att följa vissa forskningsetiska riktlinjer. Principen som rör individskyddskravet har används och delats upp i fyra delkriterier. Dessa är informationskravet, samtyckekravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Rapport 1: 2011).

Informationskravet innebär att alla berörda personer som ska ingå i studien ska upplysas om forskningssyftet. De ska även veta att deras deltagande är frivilligt och att de har rätt att avbryta intervjun när som helst utan vidare förklaring (Wikström, 2008). Denna information

gavs ut i samband med informationsbrevet men även vid intervjuerna. Bryman (2010) talar om att alla deltagande ska få reda på vilka moment som ingår i intervjun. Därför skickade vi ut vår intervjuguide (Bilaga 2) till jourkvinnorna en vecka innan intervjuerna skulle hållas. Detta gjordes för att respondenterna skulle ha en möjlighet att få en inblick kring vad som skulle tas upp under intervjun men även för att ha tid att förbereda sig.

Samtyckeskravet handlar om att deltagarna har rätt att själva bestämma om de vill medverka. Vi förklarade för alla deltagare att studien endast kommer att användas i forskningssyfte (Wikström, 2008). Detta fick jourkvinnorna reda på vid första e-post utskicket.

Syftet med konfidentialitetskravet är att alla deltagande som ingår i studien ska behandlas med största konfidentialitet och deras personuppgifter måste förvaras på ett sådant sätt som obehöriga inte kan komma åt (Rapport 1: 2011, Kvale & Brinkmann, 2009). Därför har vi valt att avidentifiera alla respondenter för att ingen ska kunna koppla en viss uppgift till en bestämd individs identitet. Vi har valt att benämna våra respondenter med fiktiva namn som presenteras i tabellen nedan. Nedanstående tabell ska underlätta för läsaren att följa med i läsandet för att veta vem som sagt vad.

Tabell 1. - Översikt respondenter

Respondent	Fiktivt namn
Respondent 1	Lisa
Respondent 2	Karin
Respondent 3	Anna
Respondent 4	Linn
Respondent 5	Sofie

Eftersom området som vi valt att forska kring är känsligt avidentifierades även kommuner, då det skulle rubba konfidentialitetskravet samt att det inte skulle vara svårt att lista ut vilka intervjupersonerna är om detta inte gjordes.

Nyttjandekravet innebär att uppgifter som samlas in om personerna får endast användas till forskningsändamålet (Bryman, 2010). Detta framgick tydligt i informationsbrevet (Bilaga 1) som skickades ut till jourkvinnorna. En extra genomgång på detta togs även upp innan intervjuerna påbörjades för att säkerställa att de fått all information de behövde. Inspelningar

och anteckningar kommer att förstöras efter att uppsatsen blir godkänd för att inga obehöriga ska kunna komma åt denna information.

5.5 Metoddiskussion

Studiens syfte och frågeställningar har utvecklats under studiens gång för att det skulle relatera till det insamlade materialet vi fann. Studiens syfte handlade om att öka kunskapen om hur kvinnojourer bemöter kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Detta lämpade sig till för en kvalitativ metod då det rymmer jourkvinnornas tolkningar och upplevelser med hedersrelaterade utsatta. Vi valde att använda oss av ett hermeneutiskt perspektiv då vi ämnade tolka och förstå jourkvinnornas upplevelse för hur de bemöter kvinnor som utsätts för HRV (Sohlberg & Sohlberg, 2013). Vi har även valt att utgå ifrån ett induktivt förhållningssätt som innebär att man i studien lägger tonvikten på hur individer uppfattar, tolkar och ser på sin sociala verklighet (Bryman, 2011). Vi har utifrån insamlad data valt tidigare forskning och teoretiska perspektiv som ståndpunkter för att analysera och förstå vårt material (Watt-Boolsen, 2007).

Vi anser att vi har besvarat vårt syfte och våra frågeställningar på ett tydligt sätt. Valet av analysmetod utgicks ifrån en tematisk analysmetod vilket återspeglade våra frågeställningar. En tematisk analysmetod innebär att forskaren identifierar, analyserar och urskiljer mönster i det insamlade materialet (Bryman, 2011). Vi valde att dela upp våra två frågeställningar till tre olika teman för att underlätta för läsaren att följa med i texten och ha en röd tråd genom hela studiens gång. Ytterligare skäl som talade för detta val var att det var den mest relevanta och centrala metoden utifrån vårt material, detta bidrog till en bra struktur.

Vi har valt att använda oss av tre teoretiska perspektiv, kön-, kulturella och intersektionella perspektiven för att man ska kunna ha det som en utgångspunkt för att förstå hedersrelaterat våld och förtryck. Att ha med alla dessa tre kan bidra till att läsaren kan bilda sig en egen tolkning av HRV, vilket vi anser är positivt.

Vi har valt att använda oss av den kvalitativa forskningsstrategin som bygger på muntliga semistrukturerade intervjuer som innebar öppna frågor, där respondenterna fick en möjlighet att utveckla sina synpunkter (Denscombe, 2009). Något vi reflekterade över i efterhand var att vissa av våra frågeställningar var slutna. Detta kan ha både för- och nackdelar. Fördelen är att det besparade oss tid, och nackdelen var att de kanske inte fick en möjlighet att utveckla sina synpunkter på vissa av frågeställningar i vår intervjuguide. Men som ett avslut på våra

frågeställningar gav vi våra respondenter en möjlighet att tillägga och dela med sig av sina tankar och idéer. Förutom att genomföra intervjuerna upptog även transkriberingen mer tid än vad vi hade räknat med. Men fördelen är att vi hade spelat in respondenternas svar och på så sätt fick vi med all information.

Tanken från början var att intervjuerna skulle göras ansikte mot ansikte. Eftersom svaren från kvinnojourerna dröjde, insåg vi att tiden inte skulle räcka till, samt att det skulle medföra stora kostnader eftersom orterna som kvinnojourerna ligger i är utspridda över hela landet (Bryman, 2010). Därmed tyckte vi att det lämpligaste och enklaste för oss var att göra telefonintervjuer. En annan fördel var att våra respondenter täckte materialet som behövdes för att besvara studiens syfte och frågeställningar.

Den största motgången i arbetet har varit att många kvinnojourer inte svarade på vårt första utskick av e-post. Som vi tidigare nämnt var det många som dröjde med sina svar i förhållande till den tidsram vi hade för studien. Något vi reflekterade över i efterhand som skulle besparat oss mycket tid är att ta kontakt med respondenterna direkt via telefon istället för e-post.

Inom kvalitativ forskning består tillförlitligheten av fyra delkriterier; trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och en möjlighet att styrka och konfirmera (Bryman, 2011). Nedan har vi utifrån dessa fyra delkriterierna diskuterat hur tillförlitlig denna studie är.

För att öka trovärdigheten har vi gjort respondentvalidering där respondenterna godkände våra tolkningar av intervjuerna för att missförstånd inte ska uppstå (Bryman, 2011). Vi har under resultat- och analysdelen presenterat många citat från våra respondenter för att läsaren ska bilda sig en egen tolkning av respondenternas svar vilket innebär att våra tolkningar som forskare försvinner. I och med detta ökar pålitligheten.

Tillförlitligheten och användbarheten av studien kan variera beroende på antalet respondenter. Det vi hade kunnat göra för att stärka tillförlitligheten är att intervjua en jourkvinna från varje kvinnojour i hela Sverige, dock hade det varit svårt att utföra med tanke på den tidsramen vi skulle förhålla oss till. Gällande användbarheten vet vi att det är möjligt att verksamheter som arbetar med HRV kan ta nytta av studien. Dock vet vi att vår studie på fem respondenter inte går att generalisera för hur arbetet med denna utsatta grupp ser ut i alla kvinnojourers verksamheter och därmed försvåras användandet av studien (Bryman, 2011).

Ett annat förslag som hade kunnat lyfta trovärdigheten i uppsatsen är att intervjua fler personer som arbetar inom socialt arbete. Det är trots allt inte bara kvinnojourer som arbetar med hedersrelaterade ärenden. Ett exempel är att när en utsatt kvinna är i behov av hjälp är det först och främst socialtjänsten som är skyldiga att hjälpa henne och sedan slussa henne vidare till en kvinnojour. Socialsekreterare har en stor roll i processen, därför skulle intervjuer med olika socialsekreterare kunnat bidra med viktig information till denna studie. Vi hade behövt deras perspektiv i hur de arbetar med utsatta kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och analyserat det i förhållande till jourkvinnornas arbetssätt med fenomenet. Detta hade skapat ett större perspektiv kring arbetet med dessa utsatta kvinnor, vilket i sig kan öka studiens tillförlitlighet.

Vår tanke från början var att inrikta oss på kvinnor som har blivit utsatta för HRV och som tagit hjälp av kvinnojouren, men av etiska skäl valde vi bort denna grupp eftersom ~~att~~ det ansågs vara känsligt och går emot de etiska övervägande (Rapport 1:2011). Därför bestämde vi oss för att intervjua personal på kvinnojouren i syfte att förstå deras arbete med hedersutsatta kvinnor. Vi har även valt ämnet då det finns brist på just kvinnojurens arbete med HRV problematik, vilket väckte vårt intresse ännu mer.

6. Resultat och analys

Studiens resultat och analys presenteras i löpande text med direkta inslag av citat från deltagarna och en koppling till tidigare forskning och teorier. För att besvara studiens syfte, kommer vi i detta kapitel att presentera hur kvinnojouren arbetar, tolkar och förstår HRV. Resultatet och analysen består utav tre huvudteman med tillhörande subteman. Det första huvudtemat som presenteras är "Kvinnjurens verksamhet" vilket följs av nästa huvudtema "Det direkta arbetet med utsatta kvinnor". Resultatdelen avslutas med det tredje huvudtemat benämnt "Tolkning och förståelse av HRV".

6.1 Kvinnjurens verksamhet

Kvinnjourer är en del av den ideella sektorn och det civila samhället som är oberoende av staten, marknaden och familjen. Det civila samhället förklaras som en frivillig organisation där människor agerar tillsammans i gemensamma intressen (Bauböck, 1996). Detta blir tydligt utifrån respondenternas uttalanden, där många av kollegorna är ideella jourkvinnor. Dock finns det även en viss procent av jourkvinnorna som är anställda med lön. För att få lönerna och verksamheterna att fungera krävs det en finansiering. Finansieringen söker

kvinnjourerna hos olika aktörer. Anna säger:

”Vi är en ideell jour som söker bidrag ifrån kommunen och från bland annat socialstyrelsen, länsstyrelsen, privatpersoner och företag, sen är det ju och tiggas pengar då från olika fonder och så.”

Detta gör att kvinnjourens verksamhet står i ett beroende till dessa aktörer. Utifrån detta kan kvinnjouren enbart ha kortsiktiga mål eftersom deras verksamheter hotas med nedläggning, då deras finansiering är osäker enligt förordningen (2011: 1062) och SUO (2016). En jourkvinna beskriver sin frustration gällande bidrags sökning på följande vis:

”Men här finns pengar kvar men som inte betalas ut bara för att socialstyrelsen har bedömt att det inte faller in ramen och det är fullständigt uppror i jourerna nu. Det är helt vanvettigt. Det tar ungefär en vecka för personen att fylla in denna ansökan!! Det är inte klokt och sådant slöseri med tid och resurser som vi kunde lagt på våra kvinnor och barn istället. Ja men då får ju kommunerna ta sitt ansvar på ett eller annat sätt. Det är helt galet att behöva lägga så mycket energi på ansökningar som sen kanske ändå inte beviljas. Det är ett ämne som berör mig.”

Det framgår tydligt att de olika frivilliga organisationerna är beroende av organisationsbidrag från exempelvis staten och kommunen. För att det ska bli mer tydlighet i vad det civila samhället innebär, bör definitionen av begreppet ses över.

Det civila samhället bygger på samvaro av erfarenhet som är oberoende av klass, kön och etnicitet (Schlytter & Kankura, 2006). Kvinnjouren arbetar förebyggande med att skydda kvinnorna från förövaren och erbjuder dem därför skyddat boende för att hon ska kunna bryta med sin familj. Lisa berättade att deras boenden har en skyddad adress med olika utgångar med låsta portar, varav den ena utgången är hemlig. Galler finns på alla fönster och för att öka optimera säkerheten på boendet finns ett tyst larm som man kan ringa på. Till skillnad från detta erbjuder kvinnjouren som Anna och de övriga respondenter arbetar på, skyddade bostäder som ser ut som vanliga lägenheter med portkod till huset. De har dock inget stort skalskydd utan Anna menar att det är kvinnan som ska försöka att hemlighålla sin plats. Skillnaden mellan Lisas och de övriga kvinnjourer är att den ena är mer rustad och säkrad än de andra. Detta kan innebära en stor skillnad på skyddet kvinnor får beroende på vilken kvinnjour de söker sig till. De skyddade boenden är något som regeringen har satsat på och

prioriterat (Wikström & Ghazinour, 2010). Trots satsningar och bidrag till jourkvinnorna för att säkra de skyddade boendena, kvarstår brister på dessa boenden där de flesta av våra respondenter arbetar.

Enligt Socialtjänstlagen (5 kap 11§) är det kommunen som ansvarar för att ge stöd och hjälp till brottsoffer. Detta innebär att kommunen särskilt ska beakta att våldutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld får hjälp och stöd. Men trots detta får kvinnojourerna söka bidrag från olika aktörer för att klara sig ekonomiskt Ohlsson m fl. (2013). Utifrån detta bör det ses över om kvinnojouren skall vara en ideell organisation eller bör vara en del av kommunen. Arbetet med de utsatta kvinnorna kräver mycket stöd och kontakt med professionella, vilket ges av jourkvinnorna. Det är ett ansvarsfullt uppdrag för en ideell organisation (Ohlsson m fl. 2013).

Det finns trots ovanstående fördelar med att kvinnojouren är en ideell organisation. Detta är att kvinnojouren har lättare att utveckla egna nya metoder eftersom det inte finns krav på att arbeta formellt, som till exempel socialtjänsten, som har myndighetsutövning. Kvinnojouren arbetar med utsatta kvinnor på ett emotionellt och intellektuellt sätt. En annan fördel med det civila samhällets arbete är sättet de bemöter de utsatta, som är oberoende av samhällets värderingar och normer. Detta är anledningen till att det civila samhället är en frivillig organisation, menar professor Bauböck (1996), till en skillnad från en myndighetsutövning som styrs av lagar och regler.

6.2 Det direkta arbetet med utsatta kvinnor

Under detta tema presenteras kvinnojourens och det sociala arbetet med kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, vi presenterar hur jourkvinnorna uppfattar sitt eget arbete och hur de uppfattar socialtjänstens arbete. Socialtjänstens arbete beskrivs eftersom respondenterna ansåg att samverkan mellan kvinnojourens verksamhet och socialtjänsten är viktig i arbetet med HRV- utsatta.

6.2.1 Socialtjänstens arbete

Socialtjänsten placerar kvinnor som utsätts för våld i nära relationer hos kvinnojourerna. Jourkvinnorna förklarar att kvinnorna som är i behov av skydd kommer till dem främst via socialtjänsten. Likt forskaren Johansson (2001), menade respondenterna att socialtjänsten har det yttersta ansvaret för personer som utsätts för HRV, vilket är lagstadgat i socialtjänstlagen (Lag 2007:225). Kvinnojouren är beroende av socialtjänsten då de bidrar ekonomiskt genom placeringsavgift. Samarbetet med socialtjänsten är av stor betydelse eftersom de oftast är

inblandade i processen där socialtjänsten måste garantera kvinnans mående. Samverkan mellan kvinnojouren och socialtjänsten brister eftersom socialtjänsten arbetar främst med att återförena kvinnan till familjen, upplever våra respondenter. Detta uttrycker Lisa på följande sätt:

”Ja, jag kan tycka att socialtjänsten är väldigt blåögda där. Och ibland, känns det som om de vill att familjerna ska fungera till varje pris. Så att de nästan, de försöker till och med återförena flickorna med sina familjer fastän det är livsfarligt för dem”.

Detta framgår även av tidigare forskning, De los Reyes (2003) beskriver att socialhandläggarna prioriterar bort kvinnan och satsar allt på att förena familjer, trots att det är just hos familjen den hotbilden finns.

Om en kvinna är under 18 år och kommer till en kvinnojour görs en anmälan till socialtjänsten. Detta görs eftersom socialtjänsten har en utredningsplikt och kvinnojouren har en anmälningskyldighet. Svårigheterna bland många myndigheter är att de inte har en konkret handlingsplan och därmed inte har en färdig metod i arbetet med HRV, menar Anna vilket även Linn belyser:

”För de tänker” det här är heder, jaja”. Och så har de en bild. Och så vet jag inte hur den bilden ser ut för de är inte säkra själva på hur den ser ut. De behöver mycket mera kunskap.”

Jourkvinnorna uttrycker att socialtjänsten har en brist på kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, detta framgår även av forskaren Enrique Pérez (2014:1) som menar att HRV utsatta inte får den hjälpen de behöver eftersom de anställda inom socialtjänsten har brist på kunskap. Socialtjänsten ska göra en individuell utredning om vilken insats den utsatta är i behov av, men enligt respondenterna är denna typ av utredning bristfällig. Socialhandläggarna verkar inte arbeta på individnivå då de arbetar främst med kollektivet (familjen) menar jourkvinnorna. Anna uttrycker detta:

”Vi ringer till exempel socialtjänsten och ber dem att förstå att tjejen måste flytta från vår kommun eftersom att det är farligt för henne att befinna sig nära sin familj, vi försöker förklara för dem att detta inte handlar om ett vanligt fall utan det handlar om ett hedersrelaterat fall. Men då går det trögt för man förstår inte alltid hur socialtjänsten tänker då eftersom att de inte gör något åt situationen. ”

Karin säger:

”Socialtjänsten förstår inte varför man inte kan ringa hem till föräldrarna och sätta sig ner och tro att man kan rädda dem där, utan här gäller det att skydda.”

Forskarna Schlytter och Linell (2008) beskriver detta likt jourkvinnorna och menar att socialhandläggarnas familistiska arbetssätt visade sig medföra stora risker för dem som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. När socialtjänsten inte har rätt kunskap leder detta till förödande konsekvenser för kvinnorna (Schlytter, Rexvid, Celepli & Nasih, 2011).

Socialtjänsten vill att familjen ska hålla ihop på en bekostnad av exempelvis dottern (Sjöblom, 2002). De los Reyes (2003) bekräftar det forskaren Sjöblom (2002) beskriver i sin avhandling och menar att socialtjänsten missförstår och prioriterar bort kvinnans behov eftersom de arbetar med ett lösningsinriktat familjeperspektiv där problemet löses inom och av familjen. Detta bekräftas även av jourkvinnorna. Utifrån ovan nämnda menar Sjöblom (2002) att socialtjänstens utgår från familism i många ärenden. Begreppet *familism* kommer från studien, unga som rymmer och kastas ut hemifrån. Detta är Sjöbloms (2002) begrepp som även Schlytter och Linell (2008) använder. Enligt jourkvinnorna är det inte rätt metod att arbeta med eftersom denna lösning inte är hållbar. Forskarna Schlytter och Linell (2008) försvarar socialhandläggarnas arbetssätt och menar att det handlar om en osäkerhet kring hur de ska arbeta. Detta bekräftar samtliga av de intervjuade jourkvinnorna och menar att socialtjänsten behöver mycket kunskap för att samverka mellan dem ska fungera och för att kvinnans behov ska bli tillgodosedda. En nackdel för socialtjänsten är att de är formella och beroende av rättsregler samt av hierarkiska organisationsstrukturer (Schlytter, Rexvid, Celepli & Nasih (2011).

En annan nackdel som Sofie tar upp är att många kommuner har olika tolkningar av Socialtjänstlagarna, som de måste följa när de arbetar med våldsutsatta. Detta bidrar till att de utsatta på det skyddade boenden kan ifrågasätta varför en annan på boendet får en viss hjälp, men inte hon. Detta beror på att socialtjänsten inte är enade eftersom att olika kommuner arbetar olika och beviljar olika insatser kring hedersrelaterat våld och förtryck som Linell och Schlytter (2008) beskriver.

6.2.2 Kvinnojourens arbete

Under detta kapitel presenteras främst kvinnojourernas arbete för att förebygga problematiken, men även deras tolkning av HRV.

Arbetet med HRV görs inte utifrån någon utarbetad metod eller mall, hos kvinnojouren. Eftersom de flesta kvinnojourer är frivilliga organisationer och en del av det civila samhället, har jourkvinnor inget krav på utbildning och därmed inget krav på att arbeta utifrån en särskild metod. Därför anses deras arbete, som hjälp från en medmänniska till en annan (Aronsson & Smedler, 1985). Jourkvinnorna spelar en vänskaplig roll, ibland föräldrar roll för de utsatta kvinnorna, vilket leder till att relationen stärks och de utsatta öppnar upp sig mer och vågar lita på sina medmänniskor enligt Lisa. Därmed får de en djupare kunskap kring HRV problematiken. Kunskapen om HRV har kvinnojourerna främst fått genom ROKS men även Länsstyrelsen (u.å.) som kontinuerligt ordnar utbildningar om hur de ska bemöta HRV, som har utvecklats genom åren.

Den individanpassade hjälpen beskrivs olika av våra respondenter, men syftet med arbetet är densamma: att ge stöd till kvinnan så att hon kan bli en egen självständig individ oberoende av män eller kollektivet. Detta innebär att jourkvinnorna arbetar för att vända på den hierarkiska pyramiden som sociologen Björktomt (2005) benämner. Genom att lyfta kvinnan från en underordnad person till en överordnad som bestämmer över sitt liv, blir det kollektiva patriarkala makten omvänd, alternativt att jämlikhet mellan könen skapas, som forskaren Marinovic (2013) påpekar.

”På grund av ensamheten och saknaden för sin familj som inte blir i vanliga ärenden så skiljer det sig lite åt. Vi får jobba mycket med omhändertagande för dem som inte är självständiga. Man kanske inte är vuxen bara för att man är 18 år, utan vissa som kommer från andra länder och som inte vet vem man ska kontakta, behöver mycket hjälp för att bli självständiga, och detta arbetar vi med hela tiden.”

Lisas kvinnojour arbetar med motiverande samtal som innebär att motivera kvinnan till att lämna våldet bakom sig och starta ett nytt kapitel. Kvinnojouren som Karin arbetar på benämner den individanpassade hjälpen som de erbjuder *”hjälp till självhjälp”* och med detta menar hon att man enbart fokuserar på vad kvinnan vill ha hjälp med. Linns kvinnojour arbetar med individanpassad säkerhet utifrån en checklista om säkerhet:

”Metoden är skydd, säkerheten, vart befinner du dig själv i din mentala process att frigöra dig och hur mycket klarar du av att frigöra dig? Vilka insatser behöver du för att orka den här absolut tyngsta biten innan du kommer ut ur det tills du börjar känna dig skyddad och trygg och vågar lita på din egen tanke. Så det är en ganska lång process, och är väldigt individuell och den måste man göra.”

Konsekvensen av skyddet leder till att kvinnan känner sig isolerad. Ensamheten kan leda till att kvinnan vill återvända till familj/make där faran finns. Kvinnojourerna menar att kvinnan skyddas genom att begränsas, vilket leder till social isolering, ensamhet och misstro mot andra. En av dessa säger:

”Därför kan de bli otroligt ensamma och få bryta med alla. Men när de ändå tagit steget att lämna så brukar de stå fast vid det. Det gäller att fortsätta pusha en sådan kvinna för att inte falla och gå tillbaka, och satsa på att bli självständig. Även om vi är där med dem så blir det ändå en hel del ensamma timmar.”

Vidare informerar Karin:

”Det är väldigt svårt för kvinnor som blir utsatta, den ensamheten och utsattheten. Att de blir utlämnade till sig själva, från att ha varit ganska hårt knäppta i familjen gör det ännu svårare för dessa kvinnor är ju en sak.”

För att lösa kvinnornas isolering har man i vissa kvinnojourer försökt förena kvinnor som talar samma språk för att de ska kunna stötta varandra. En problematik som kan uppstå i samband med detta, är att kvinnorna misstror varandra för man vet inte vem den andra kvinnan känner. Tilliten till andra kvinnor från samma land som den utsatta kvinnan brister på grund av rädslan av att den andra kvinnan ska berätta för omgivningen vart kvinnan gömmer sig. Detta handlar om ryktesspridningen som hänger samman med familjens heder (Wikan, 2009). Det kan även handla om att kvinnan som skvallrar vill att man ska tala mer illa om den andra för att förmjuka sin situation inför andra menar vissa av jourkvinnorna. Detta förklaras av Sofie:

”Man kanske bor på en jour och kan inte svenska så får man frågan om en annan tjej från samma land och man tänker att detta är jättebra, de kan stötta varandra. Men de är livrädda, för de vill inte ha någon från samma land och bakgrund som en själv, för man vet inte vilka hon känner.”

Respondenten Linn menar att de utsatta kvinnorna är rädda för att stötta på någon av sina landsmän i den staden hon gömmer sig eftersom landsmännen kan skvallra till kvinnans familj/make om vart hon befinner sig vilket även socialantropologen Wikan (2009) bekräftar.

Forskarna Wikström och Ghazinour (2010) bekräftar det jourkvinnorna uttrycker, men menar att man borde eftersträva att få ut kvinnorna från det skyddade boenden eftersom det är isolerat och risken är stor att kvinnan åker tillbaka till sin familj. Därför är det viktigt att kvinnorna utslussas från det skyddade boenden så fort så möjligt för att de ska kunna få ett värdigt liv.

Ett första steg för att minska antalet hedersrelaterade utsatta är att börja arbeta mot jämställdhet i största allmänhet, där kvinnor och män är lika mycket värda. Likt den svenska regeringen talar flera av våra respondenter om att man kan rädda många liv genom att upplysa allmänheten om HRV. Detta gör man för att skapa en kunnighet hos individerna, samt kunskap om deras rättigheter vilket kan leda till att de känner sig trygga i att kunna sina rättigheter. (Hellgren & Hobson, 2008). Vidare menar de att det kan vara försent att upptäcka HRV om flickan är över 18 år och redan till exempel blivit bortgift (Länsstyrelsen Östergötland, u.å.).

För att minska HRV fallen bör man arbeta med integrationen (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2010). Den svenska regeringen har satsat stora ekonomiska resurser på familjers första anpassnings tid i Sverige. Regeringen vill att man ska förbättra integrationen genom migration men även jämställdhet för att skydda HRV utsatta kvinnor (Hellgren & Hobson, 2008). Jourkvinnan Anna bekräftar att integration vid första anpassningstiden är något som bör förbättras för HRV utsatta. Hennes förslag är att kvotera in kvinnor och män från andra länder i alla slags arbeten.

Anna anser att det vore till fördel för HRV utsatta om invandrare får arbeta som socialsekreterare eftersom de behärskar fler språk och kan fler sociala koder:

”Det är otroligt stor skillnad om den personen som söker till socialsekreterare som vet, hon vet, båda vet att ja men nu pratar vi samma koder om samma saker. Då kan man göra säkerheten mycket snabbare, man gör beslutsprocessen snabbare. Än om man någon som heter Lena och bara: ”jaha men det kan väl inte vara några problem, din pappa bor ju i Göteborg. Då kan inte han hota dig. /.../ det kan man inte göra./.../ detta var sådant som har hänt. Socialtjänsten brukar hellre LVU: a flickorna och vänta tills de blir 18 år för att de inte ska vara ett problem för dem. ”

Även jourkvinnan Linn anser att integrationen bör förbättras genom att kvotera in invandrare i alla slags arbeten. Förbättras inte det, finns risken att man istället håller hårdare om sin gamla kultur. Det leder i sin tur till att HRV fall ökar:

”Dels genom att släppa in alla människor i de så kallade ”svennejobben” överallt, vilket inte finns idag. Då är en stor del av okunskapen borta. Låt dem få chefspositioner och inte bara på golvet. Jag tänker såhär: att okunskap är det största problemet i segregation. De två sakerna hänger ihop. För att man ska kunna skapa sådana här subkulturer, där man nästan förstärker sin gamla kultur väldigt mycket. För man har ingen relation till det nya samhället/identiteten. Nu pratar jag familjen, föräldrarna, osv. Det finns de som klarar av det, sen finns det de som aldrig någonsin kommer i närheten utav det.”

6.3 Tolkning och förståelse av HRV

Sista temat handlar om hur jourkvinnorna tolkar och förstår hedersrelaterat våld och förtryck. Fyra av jourkvinnorna tolkar hedersrelaterat våld och förtryck som en hederskultur, medan en av jourkvinnorna tolkar hedersrelaterat våld och förtryck som ett patriarkalt perspektiv.

Därför har vi valt att dela upp detta under två subteman, det patriarkala samt det kulturella perspektivet. Jourkvinnornas förslag på hur man kan lösa hedersproblematiken kommer även att lyftas upp.

6.3.1 Det patriarkala perspektivet

Det patriarkala perspektivet benämns olika, det kan benämnas som könsperspektivet eller mäns våld mot kvinnor. Männens makt har sin bakgrund i historien, där våldet och makten är ett sätt att bevaka kvinnors sexualitet som kopplas till könsperspektivet menar forskaren Eldén (2003). Ett sätt att beskriva problematiken enligt Linn:

”Vi tror att mannens heder sitter mellan kvinnans ben. Och det mannen bevakar är egentligen kvinnans sexualitet. De ska vara si eller så, och hans status beror på hur mycket man skvallrar om henne. Ryktesspridningen hänger på mannens heder, hur mycket respekt andra har om honom.”

Männens kontroll över kvinnans sexualitet som Linn beskriver, påpekas även av Björktomta (2012). Dock menar den sistnämnda författaren att mannen ställer fler krav än just kvinnans sexualitet och exempel på dess krav är, vem hon får umgås med, klädval och om hon får flytta hemifrån mm. Forskarna Eldén (2001) och Björktomta (2012) menar att ryktet skapas av ens omgivning, därför måste familjen hålla ett gott rykte, därför ställs dessa krav.

Som tidigare nämnt kan vanära drabba familjens rykte och kvinnan riskerar att kallas för ”hora” av omgivningen om hon inte är oskuld under bröllopsnatten, beskriver Björktomt (2012). Kvinnan drar då skam över familjens rykte och blir därför utsatt av resterande familjemedlemmar. Detta är en viktig anledning för mannen att ha kontroll över kvinnan, för att behålla sin heder som är kopplad till mannens sociala status. Linn förklarar vidare:

”.../ de flesta HRV utsatta kommer till oss på grund av att de har förstört familjens rykte genom att skaffa sig en pojkvän, där oskulden förlorats och för att inte bli mördade i hederns namn... / Eftersom fadern förlorat sin heder genom att alla skvallrat om honom på grund av henne. /.../ Det handlar framför allt om patriarkala strukturer som är väldigt starka. Ju starkare patriarkal struktur som finns i samhället är det också mer åtskilt vad man får göra och inte göra, hur HRV liksom kommer ur det. Att vi har det i Sverige är en blandning av allt möjligt men grundproblematiken ligger i patriarkal struktur.”

Den patriarkala strukturen som Linn tar upp hänger samman med den kollektivistiska strukturen där männen bestämmer och kontrollerar kvinnorna genom att utöva våld (Sev'er & Yurdakul 2001). Karin förklarar den kollektivistiska strukturen på följande vis:

”Det kan ju ta sig olika uttryck men själva komponenten är ett kollektivistiskt system /.../ kanske där man oftast flyr från mannen eftersom man är rädd för honom. Det kan ju finnas farbröder, kusiner och bröder som man också behöver skydda sig ifrån utöver huvudförövaren. Sen finns det annat våld mot kvinnor som ligger på gränsen, såsom tvångsgifte, att man blir lurad i en så kallad semesterresa sen är det för ett planerat giftermål och man kanske inte ens träffat gubben som man ska gifta sig med.”

6.3.2 Det kulturella perspektivet

Rättsociologen Schlytter (2004) lyfter fram ojämlikheterna mellan könen som bidrar till att man har olika samhällsliga normer och värderingar, det som anses vara rätt i vårt samhälle behöver inte vara rätt i andras samhälle. Normer och värderingar bidrar till att individers handlingar skapar en kultur, en hederskultur. Respondenten Karin tolkar HRV likt regeringen på följande sätt (Nationellt centrum för kvinnofrid., 2010):

”Det handlar inte om en speciell religion eller land utan det handlar mycket om traditionen och kulturen.”

Denna förklaring talar emot Schlytter (2004) som nämner att religiösa strukturer är en bidragande faktor till HRV problematiken. Däremot talar Schlytter (2004) liksom respondenten Karin om att kulturen och traditionen är bidragande faktorer till HRV. Förklaringen till HRV problematiken beskriver Sofie på följande sätt:

”Det beror på vilken kultur man växt upp i. Kommer man sen till Sverige, så tror jag hela hierarkin byter plats. Alltså det blir barnen som lär sig svenska först, därefter kommer kvinnan och mannen längst ner. Då tappar mannen sin status och kontrollen över familjen. Mannen vill hålla sin heder ren och därför använder han sig av kontroll och våld även om han kanske aldrig gjorde det i hemlandet. Här blir hedern ännu viktigare och starkare.”

I likhet med jourkvinnan Sofies förklaring talar kulturella perspektivet om HRV problematiken på samma sätt. Kulturella perspektivet beskriver att familjer från andra länder som kommer till Sverige kan hamna i konflikter på grund av kulturkrocken som kan ge konsekvenser i vardagen. Detta beror på att synen på flickors uppfostran skiljer sig mellan svenska och utländska kulturer, eftersom man har olika normer och värderingar (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2010). Lisa tolkar problematiken följande:

”Jag tycker HRV handlar om problemfyllda familjer, ibland så dyker det ju upp svenska kvinnor som också är utsatta för heder om de kommer ifrån starka religiösa sekter och liknande. Så jag tycker nog att det beror på kulturen som familjerna kommer ifrån.”

Lisas förklaring stärks av FN:s definition av heder som menar att det hänger samman med familjeideologier. Det kulturella perspektivet innebär att normer och värderingar som vissa familjer tar med sig från hemlandet till Sverige, inte ändras endast för att de har kommit till ett land med en annan kultur (Schlytter, 2004).

Karin föreläser om könsstämpning och påpekar att det är ett sätt att minska problematiken. Ett annat sätt att minska på HRV är att vara genom att ändra på traditioner ifrån hemlandet, men traditionen måste även ändras i det svenska samhället eftersom Sverige inte är fritt från ojämställdhet, menar respondenten Karin. Regeringen beskriver att det är viktigt att börja förmedla normerna som gäller för könsrelationer i Sverige samt förmedla om den svenska kulturen redan under skolåren, eftersom de anser att HRV har med kultur och värderingar att göra. (Länsstyrelsen Östergötland, u.å.).

Detta gör Anna som även hon tycker att man inom socialt arbete bör informera och arbeta med jämlikheten mellan könen i förskola/ skola. Ojämlikheten kan leda till att mäns

patriarkala makt mot kvinnorna ökar. Att arbeta med jämlikheten är ett stort steg som kan leda till att mäns patriarkala makt mot kvinnorna minskas med tiden.

Anna förklarade HRV på följande sätt:

”/.../ Det finns ju svenska värderingar också. Jag menar vi har väldigt många religiösa grupper i Sverige som skulle kunna vara hederskulturer också. Men de dödar inte sina flickor, men det är arrangerade äktenskap, du får absolut inte gifta dig med någon utanför din egen kultur.”

Annas försiktighet med att benämna HRV som en hederskultur kan bero på att det kan leda till stigmatisering av den grupp människor som det intersektionella perspektivet beskriver (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2010).

Den svenska regeringens definition av HRV är våld som utövas av män mot kvinnor, där våldet har sin grund i kön, makt, sexualitet och kulturella föreställningar. Våldet utövas i form av kontroll av flickors samt kvinnors sexualitet (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2010).

Detta är något som bekräftas av våra respondenter. En av dessa säger så här:

”HRV handlar om kontroll, hot, att man hindras ifrån sin sexualitet, man får inte umgås med vem man vill, eller får inte vara med i skolaktiviteter och så vidare. Där är det inte en förövare, utan flera, eller rättare sagt potentiella förövare. Det handlar om att familjen och släkten blir en hotbild för den utsatta tjejen.”

7. Diskussion

Hedersproblematiken ökar kontinuerligt, trots det vet myndigheter inte hur man skall arbeta med de utsatta kvinnorna. Hedersbegreppet enligt forskaren Wikan (2009) är ett väldigt komplicerat begrepp som handlar om mannens sociala status. Regeringens definition av hedersrelaterat våld och förtryck handlar om att begränsa flickors och kvinnors frihet genom att ha kontroll över deras sexualitet. Våld utövas av familjen, släkten eller kollektivet som en konsekvens för att straffa kvinnors olydnad samt upprätta familjens heder och värna om familjens sociala rykte (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2010).

Kvinnojourens verksamhet är en del av det såkallade civila samhället som är oberoende av stat, familj och marknaden (Bauböck, 1996). Enligt Olsson m.fl. (2013) utgör finansieringen en stor faktor om kvinnojourens verksamhet kan drivas eller tvingas lägga ner. En ideell organisation som kvinnojouren erbjuder stöd och skydd till utsatta kvinnor och behöver därför

ekonomiskt stöd för att fungera. Detta gör att de hamnar i beroende ställning till kommun och stat, vilket gör att vi ifrågasätter deras oberoende som forskaren Bauböck (1996) beskriver.

Det direkta arbetet med de utsatta kvinnorna utgörs främst av socialtjänsten och kvinnojouren. Båda verksamheterna arbetar för att hjälpa, stötta och skydda dem utsatta kvinnorna. Dock upplever jourkvinnorna att det finns stora skillnader på hur de arbetar med kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck till skillnad från socialtjänsten. Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att hjälpa och skydda dem utsatta kvinnorna. Jourkvinnorna upplever att socialtjänsten främst arbetar med att återförena kvinnan med sin familj (familism) (Sjöblom, 2002). Till skillnad från socialtjänsten arbetar kvinnojouren på individnivå och ser till att kvinnan får den hjälpen hon behöver och eftersträvar att kvinnan inte ska återförenas med familjen, eftersom det är där faran för HVR finns.

För att samverkan ska fungera mellan dessa två verksamheter, menar jourkvinnorna att de måste de vara enade genom att ha en gemensam utgångspunkt i deras arbete med utsatta kvinnor. Båda verksamheterna är beroende av varandra eftersom socialtjänsten behöver placera kvinnan på ett skyddat boende t.ex. hos kvinnojouren. Kvinnojouren är också beroende av socialtjänsten då de bidrar ekonomiskt genom placeringsavgift.

Våra samtliga fem respondenter uttryckte missnöjet med socialtjänstens arbete med HRV problematiken. Vi ska dock inte glömma att våra respondenter är ett litet antal, varpå studiens resultat inte kan generaliseras, samt att studien är gjord utifrån jourkvinnornas upplevelser av socialtjänstens sätt att arbeta. Det kan givetvis finnas andra uppfattningar kring socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor. Jourkvinnornas syn på socialtjänstens arbete kan bero på att de har begränsad kunskap kring socialtjänstens arbete, då socialtjänstens sekretess gentemot andra aktörer innebär att jourkvinnorna inte får reda på allt socialtjänsten gör för dessa kvinnor. Trots allt jobbar båda aktörerna med att hjälpa och stötta de utsatta kvinnorna.

Hedersproblematiken tolkas på två olika sätt enligt respondenterna. En tolkning på hedersproblematiken anses bero på patriarkal makt som utövas av män mot kvinnorna t.ex. familjen/släkten. Den patriarkala makten benämns även som könsperspektiv, vilket kan relateras till det kulturella perspektivet enligt forskaren Eldén (2003). Sistnämnda författaren menar att HRV i grund och botten handlar om männens kontroll mot kvinnans sexualitet, som har stärkts genom historien, värderingar och normer. Gällande HRV problematiken är det oftast en man som kontrollerar kvinnan genom att sätta regler och begränsa henne. Vi kopplar

då samman HRV i Sverige med kulturella perspektivet där männen från andra länder utövar makt över kvinnan eftersom mannen har andra värderingar och normer än det svenska samhället. Skillnaden på könsperspektivet och det kulturella perspektivet är att könsperspektivet handlar om mäns våld mot kvinnor, medan det kulturella perspektivet handlar om den patriarkala makten som männen utövar mot kvinnor. Om man inte hade utövat våld mot kvinnor utifrån det könsperspektivet presenterar hade vi närmast oss ett jämställt samhälle, dock finns det mycket att arbeta med för att det ska vara jämställt, det handlar inte enbart om männen makt/våld mot kvinnor. Den patriarkala makten har lett till en könsdiskriminering gentemot kvinnor där kvinnorna står längst ner i den hierarkiska pyramiden (Björktomta, 2005). För att arbeta med hedersvåldet krävs förståelse för hedersbegreppet.

Fyra av respondenterna tolkar HRV som en hederskultur och förstår detta utifrån det kulturella perspektivet som forskaren Eldén (2003) beskriver. Rättssociologen Schlytter (2004) menar att alla länder har en hederskultur men kulturen skiljer sig åt utifrån landets olika normer och värderingar eftersom olika handlingar skapar olika kulturella kontexter. När man kommer till Sverige från en annan kultur förändras hierarkin, där fadern förlorar sin gamla roll eftersom han blir beroende av sina barn. Fadern kan känna att han vill hålla hårdare på sin roll eftersom han riskerar att förlora sin makt utifrån den nya kulturens normer och värderingar (Schlytter, 2004). För att få en förståelse av faderns hederstänkande när han kommer till Sverige, måste man först arbeta med att integrera honom i vårt samhälle. Detta kan man göra enligt våra respondenter genom att samtala om Sveriges normer och värderingar redan i SFI och i skolan.

Problematiken ligger idag i att man oftast segregerar människor som flyttar till Sverige från andra länder i ett område. Fadern kan då inte integreras i det nya samhället eftersom hans sociala kontakter består av sina landsmän som har samma hederskultur som honom. För att det ska förändras måste samhället integrera människor med utländsk bakgrund i integrerade bostadsområden och arbeten. Om man lyckas få ett jämställt samhälle, ska man vidare försöka få människor som kommer till Sverige att bättre förstå könsrelationerna genom integration. Enligt det intersektionella perspektivet integreras kön med andra kategorier som klass, status och offentligt rykte. Många faktorer kan bidra till att lösa hedersrelaterat våld enligt det intersektionella perspektivet. Man behöver finna lösningar till samtliga faktorer för att problemet ska kunna minskas eller försvinna (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2010 & Mattson, 2010). Vi tror att det intersektionella perspektivet är en blandning av kulturella och

könsperspektivet eftersom att de lyfter upp jämställdhet, integration och modernisering som lösning.

7.1 Slutsats

Avslutningsvis kan vi konstatera att jourkvinnorna, som oftast tillhör ideella organisationer och är en del av det civila samhället arbetar med HRV utsatta på olika sätt eftersom de inte utgår ifrån en särskild metod utan gör individuella bedömningar. Jourkvinnorna arbetar främst med att hjälpa individen och stötta henne att lämna våldet bakom sig, medan de upplever att socialtjänsten försöker förena kvinnan med sin familj. Kunskap om problematiken har jourkvinnorna fått främst genom utbildningar men även vid bemötande av HRV. De fem jourkvinnorna som intervjuades tolkar och förstår HRV problematiken på två olika sätt. En jourkvinna antydde att problematiken berodde på den patriarkala makten som män utövar mot kvinnan. Resterande jourkvinnor tolkade hedersproblematiken som en hederskultur där värderingar och normer ser olika ut beroende på land, by och familjära förhållanden. Syftet kan enligt perspektiven förklaras genom att kön- (även kallat för patriarkalt) och kulturella perspektivet inte är så åtskilda som tidigare forskning har visat, för att förstå HRV kombineras perspektiven med varandra.

7.2 Förslag till fortsatt forskning

För att få ett bredare perspektiv kring HRV problematiken hade det varit intressant att forska kring processen från det att en kvinna söker hjälp hos socialtjänsten/kvinnojouren, tills att hon är självständig. Ett annat forskningsförslag är att undersöka hur olika myndigheter arbetar i syfte att förebygga problematiken.

Referenser

Abdo, Nahla & Mojab, Shahrzad (2004). [Violence.In the Name of honour.Theoretical and political challenges](#). Istanbul Bilgi University Press.Ss.253.

Al-Baldawi, Riyadh (1998). I migrationens och exilens spår: psykosociala konsekvenser av en förändrad familjestruktur. *Läkartidningen*. vol. 95, nr 18 s. 2223-2231, 9 ref.

Alizadeh, Venus, Hylander, Ingrid, Kocturk, Tahire, Törnkvist, Lena. (2010). Counseling Young immigrant women worried about problems related to the protection of Family honor from the perspective of midwives and counselors at youth health clinics. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 24 (1): 32-40.

Alizadeh, Venus, Hylander, Ingrid, &Törnkvist, Lena (2011). Counseling teenage girls on problems related to the protection of family honor from the perspective of school nurses and counselors. *Scandinavian Journal of Carings Sciences* 19. (5): 476-484

Aronsson, G. & Smedler A. C (1985). *Statliga arbetsledares attityder till handikappade*. Psykologiska institutionen, Stockholms universitet

Bauböck Rainer (1996). Social and cultural Integration in a Civil Society in R. Bauböck, A. Heller & A. Zolberg (eds.) *The Challenge of Diversity. Integration and Pluralism in Societies of immigration*.Aldershot, Avebury.

Björktomta, Siv-Britt (2005). *Unga kvinnor, frihet och heder [Elektronisk resurs]: om socialt arbete och hedersrelaterat våld*. Stockholm: Sköndalsinstitutet

Tillgänglig på Internet: <http://esh.diva-portal.org/smash/get/diva2:360367/FULLTEXT01.pdf>

Björktomta, Siv-Britt (2012). *Om patriarkat, motstånd och uppbrott: tjejers rörelser i sociala rum*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet.

Bryman, Allan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber AB

Carbin, Maria. (2014). The requirement to speak: Victim stories in Swedish policies against honour-related violence. *Women ´s Studies International Forum* 46. 107-114.

Carina Ohlsson m fl. (2013) *Långsiktig finansiering av idéburna organisationer såsom kvinnojourer*. Motion 2013/14: So641
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/langsiktig-finansiering-av-ideburna_H102So641

De los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana (2003). *Patriarkala enklaver eller ingenmansland? Våld, hot och kontroll mot unga kvinnor i Sverige*. Norrköping: Integrationsverket.

Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur

Eldén, Åsa (2003). *Heder på liv och död: Våldsamma berättelser om rykten, oskuld och heder*. Diss. Uppsala universitet.

Eldén, Åsa (2001). Om hon lever vill människor se mer och mer, rykten, splittrad kvinnlighet och heder bland svenska kvinnor från Mellanöstern. *Internationell migration och etniska relationer* 38. (3/4): 115-147.

Fernbrant, Cecilia, Essen, Birgitta, Östergren, Per-Olof, Canor-Graae, Elizabeth (2013). Navigating between Control and autonomy: Recently arrived Iraqi refugees perceptions regarding honor, well-being, and risk for intimate partner violence. *Journal of Immigrant & Refugee Studies* 11. (2): 178-197.

Enrique Pérez. FoU Rapport 2014:1. *Vad vet vi om de insatser socialtjänsten gör i hedersrelaterade konflikter inom familjen*. Malmö Högskola

Förordning (2011: 1062) *Om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området m.m.*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20111062-om-statsbidrag-till-vissa_sfs-2011-1062[hämtad 2016-04-27]

Gruber, Sabine. (2011). Nationella föreställningar och gränser i skolans insatser mot hedersrelaterat våld. *Nordic Studies in Education* 31. (3): 149-164.

Handlingsplan, för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och

våld i samkönade relationer. SKR.(2007/08:39)

<http://dinarattigheter.se/wp-new/wp-content/uploads/2015/05/4.7-Regeringens-definition-av-HRV.pdf>[hämtad 2016-03-26]

Hellgren, Zenia, Hobson, Barbara. (2008). Cultural dialogues in the good society: The case of honour killings in Sweden. *Ethnicities* 8. (3). 385-404.

Johansson, S. (2001) *Självständiga rörelser och kommunala underleverantörer –Ideella organisationers roll i välfärdssystemet*. Göteborg: CEFOS

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Länsstyrelsen (u.å.). Östergötland.

<http://www.hedersfortryck.se> [hämtad 2016-03-20]

Marinovic, A-D. (2013). *Politisk, privat eller professionell praktik? – Om ideellt arbete på kvinnojour*. Diss. Göteborg. Göteborgs universitet.

Mattson, Tina (2010) *Intersektionalitet i socialt arbete -teori, reflektion och praxis*. Malmö: Gleerups

Nationalencyklopedin, kvinnojour (u.å.).

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/kvinnojour> [hämtad 2016-07-26]

Nationalencyklopedin, hedersvåld (u.å.).

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/hedersvåld> [hämtad 2016-07-26]

Nationellt centrum för kvinnofrid (2010). *Hedersrelaterat våld och förtryck: en kunskaps- och forskningsöversikt*. 1. uppl. Uppsala. Tillgänglig på Internet:

<http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/> [hämtad 2017-07-04]

Proposition 2006/07:38. *Socialtjänstens stöd till utsatta kvinnor.*

Proposition 2009/10:55 *En politik för det civila samhället.* Utbildningsdepartementet.

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (u.å).

<https://www.roks.se/om-roks> [hämtad 2016-04-26]

Schlytter, Astrid (2004). *Rätten att själv få välja: arrangerade äktenskap, kön och socialt arbete.* Lund: Studentlitteratur

Schlytter. A & Kanakura. L (2006) Elektra, ett projekt mot hedersförtryck och våld. Institutionen för socialt arbete. Stockholm universitet.

Schlytter. A, Rexvid. D, Celepli. Ö & Nasih. B (2011) *Heder och det civila samhällets metoder.* Arvsfonden

Sev'er, Aysan & Yurdakul, Gökçeçiçek (2001). Culture of honor, Culture of Change: a feminist Analysis of honor killings in rural Turkey. *Violence against women.* 7(2001):9, s. 964-998.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag.*

SFS 2007:225 *Socialtjänstlag.*

Sjöblom, Y. (2002). På väg ut. När ungdomar rymmer och kastas ut hemifrån - ur socialtjänstens perspektiv. *Socialmedicinsk Tidskrift*, 79(5), 427-36.

Skatteverket (u.å.)

<https://www.skatteverket.se/privat/folkbokforing/skyddadepersonuppgifter.4.18e1b10334ebe8bc80001711.html> [hämtad 2016-03-21]

SOSFS 2009:22. *Socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor samt barn som bevittnat våld.* Allmänna råd.

Socialstyrelsen, 2014

http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2014februari/13miljonermer_till_kvinnojourer
[hämtad 2016-03-12]

Sohlberg, Peter & Sohlberg, Britt-Marie (2013). *Kunskapens former: vetenskapsteori och forskningsmetod*. Stockholm: Liber

SOU 2006:65. *Att ta ansvar för sina insatser. Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor*.

SOU 2016:13. *Palett för ett stärkt civilsamhälle*.

<http://www.regeringen.se/contentassets/b228b7abf1964849a61b0b3bcd2ae18e/riksorganisationen-for-kvinnojurer-och-tjejjurer-i-sverige.pdf>

[hämtad 2017-04-24]

Veronica Lindholm (2016), Motion till riksdagen.

https://www.riksdagen.se/sv/ledamoter-partier/ledamot/veronica-lindholm_0526129317828

[hämtad 2016-05-26]

Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. Rapport 1: 2011. Vetenskapsrådet

Watt- Bolsen, Merete (2007). *Kvalitativa analyser*. Köpenhamn: Gleerups

Wijkström, F (2004). "Changing focus or changing role? The Swedish nonprofit sector in the new Millennium" i Zimmer, A. and Stecker, C. (red.) *Strategy mix for nonprofit organizations: Vehicles for social and labour market integrations*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers

Wikan, Unni (2009). *Om heder*. Göteborg: Daidalos

Wikan, Unni (2003). *En fråga om heder*. Stockholm: Ordfront förlag.

Wikström, Eva. Etiska Dilemman och interkulturell känslighet i kvalitativa forskningsintervjuer. I Dahlgren, Lena & Sauer Lennart (red.) (2008). *Att forska i socialt arbete: utmaningar, förhållningssätt och metoder*. Lund: Studentlitteratur

Wijkström, Eva, Ghazinour, Mehdi (2010). Swedish experience of sheltered housing and conflicting theories in use with special regards to honour related violence (HRV). *European Journal of Social Work* 13. (2): 245-259.

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev

Vi är två studenter som läser Organisering och ledning av arbete och välfärd med inriktning socialt arbete på Högskolan i Halmstad. Det är vår sista termin på utbildningen och därför ska vi skriva vår kandidatuppsats (Examensarbete).

I uppsatsen vill vi undersöka hur Kvinnojourer arbetar med kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Vi hade tänkt genomföra ett antal enskilda intervjuer med jourkvinnor, båda ideella och anställda för de som är intresserade över att delta i denna studie. Vi beräknar att intervjun tar cirka en timme av Din tid.

Vid genomförandet av denna studie kommer vi att beakta Vetenskapsrådets forskningsetiska principer som innebär följande:

- Medverkan i studien är frivillig och man kan när som helst avsluta medverkan eller avstå från att svara på frågor under intervjun.
- Alla respondenter och kommuner som respondenterna arbetar på kommer att oidentifieras i studien. Vi ska även ta hänsyn till konfidentialitetsprincipen för att obehöriga inte ska kunna ta del av intervjumaterialet.
- Transkribering av intervjun kommer att göras av oss, samt inspelning av intervjun kommer göras endast vid Ert samtycke. När Kandidatuppsatsen är godkänd kommer all inspelad material samt anteckningar av intervjun att förstöras.

För att få en lyckad uppsats är det viktigt för oss att Du medverkar i studien då vi finner ett stort intresse inom detta område. För att boka tid för intervju eller om något är oklart är Du välkommen att kontakta oss på följande:

Namn: Ajshe Baftiu

E-postadress: Ajshe_baftiu@hotmail.com

Telefonnummer: 07X-XXXXXXX

Ella Abdalla

ella.abdalla@hotmail.se

07X-XXXXXXX

Universitetslektor Sara Högdin vid Högskolan i Halmstad är vår handledare under denna uppsats och nås på e-postadress: Sara.Hogdin@hh.se eller telefonnummer: 07X-XXXXXXX.

Med vänliga hälsningar

Ajshe Baftiu & Ella Abdalla

Bilaga 2: Intervjuguide

1. Verksamheten

1. Kan du berätta kort om ditt arbete och Er verksamhet?
2. Jobbar ni ideellt eller kommunalt? Om ni är ideella, vem får ni ekonomiskt stöd ifrån?
3. Vilka fördelar/nackdelar ser Ni i samarbetet med andra myndigheter/organisationer?
4. Hur många skyddade bostäder har Ni och hur ser säkerheten ut?

2. Hedersrelaterat våld och förtryck

1. Vilken kunskap har ni/du kring HRV?
2. Använder Ni er utav någon särskild metod när Ni arbetar med hedersrelaterade ärenden?
3. Hur definierar Ni hedersbegreppet? Är det fritt att tolka det från jourkvinna till jourkvinna eller har ni något policydokument kring begreppet som Ni utgår ifrån?
4. Har ni någon handlingsplan på Er verksamhet?
5. Vad tror Ni HRV problematiken beror på? Är det till exempel på grund av den korta anpassningen till Sverige, beroende på segregationen, alltså beroende på vart i landet/område man bor, på grund av mäns patriarkala makt emot kvinnor, kvinnors sexualitet, kön, kultur eller finns det andra faktorer? – Hur ser ni på det?
6. Vad finns det för hinder/svårigheter i arbetet med HRV? – Vilka är svårigheterna?

3. Processen

1. Vilket stöd/hjälp erbjuder Ni dem?
2. Hur ser processen ut när Ni tar emot en kvinna som blivit/är utsatt för HRV?
3. Måste Ni ha ett godkännande av Socialtjänsten innan Ni tar emot en kvinna som är utsatt för HRV?
4. Hur fungerar/hanterar Ni sekretessfrågor i samverkan med andra myndigheter/organisationer och kvinnor?
5. Vilka vänder sig till Er? Unga/äldre kvinnor som har blivit utsatta för HRV?

4. Förebyggande arbete

1. Arbetar Ni för att förebygga HRV?
2. Har Ni några förslag på hur man ska ändra mäns beteende gällande HRV?
3. Har Ni i Er kvinnojour använt någon metod som har visat resultat kring HRV i samhället?
4. Har Ni förslag på någon ny lagstiftning för att förebygga HRV?

Ella Abdalla

Ajshe Ismaili

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se